

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนบ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้กำหนดแนวทางการดำเนินงาน โดยมีรายละเอียดของประชากรที่ใช้ในการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนบ้านโป่ง การได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการได้รับประโยชน์จากโครงการพัฒนาบ้านโป่ง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ การเปลี่ยนแปลง ได้แก่ อาชีพ ความเชื่อ ค่านิยม และวัฒนธรรม ประเพณี

2. ข้อมูลทุติยภูมิ ข้อมูลจากรายงานโครงการพัฒนาบ้านโป่ง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เอกสารและสิ่งพิมพ์ ได้แก่ แผนที่แสดงเขตพื้นที่โครงการพัฒนาบ้านโป่ง และแผนผังบ้านราษฎรหมู่ที่ 6 และรายชื่อสมาชิกกลุ่ม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากร กลุ่มเป้าหมายเพื่อการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนหมู่บ้านโป่งที่เข้าโครงการพัฒนาบ้านโป่ง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน 165 คน โดยจำแนกเป็น

1. สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำบ้านโป่ง	จำนวน 36 คน
2. สมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ป่าบ้านโป่ง	จำนวน 25 คน
3. สมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	จำนวน 40 คน
4. สมาชิกกลุ่มส่งเสริมอาชีพ	จำนวน 64 คน

กลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดกลุ่มตัวอย่างเพื่อการศึกษาในครั้งนี้ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sample) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยเทียบจากตาราง (Selection of Sample Size) ได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 118 คน ของตัวอย่าง ซึ่งผู้ศึกษาได้ศึกษาขนาดของตัวอย่างจำนวน 120 คน เพื่อสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูล

การสุ่มตัวอย่างประชากรได้ทำการแบ่งกลุ่มสมาชิกเป็น 4 กลุ่ม แล้วนำรายชื่อสมาชิกมาตรวจสอบ ถ้ามีรายชื่อซ้ำกันผู้ศึกษาได้คัดเลือกจากการที่ผู้ร่วมกิจกรรมบ่อยครั้ง หรือตำแหน่งที่ได้รับเป็นลำดับ โดยได้ตรวจสอบจากเอกสารและสอบถามคณะกรรมการแต่ละกลุ่ม ซึ่งคำนวณได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 118 คน โดยผู้ศึกษาได้ศึกษาจำนวน 120 คน แล้วได้สุ่มตัวอย่างโดยจัดรายชื่อแต่ละกลุ่มใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลาก และได้ตัวอย่างแยกตามกลุ่ม ดังนี้

1. สมาชิกกลุ่มที่ใช้บ้านโป่ง	จำนวน 26 คน
2. สมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ป่าบ้านโป่ง	จำนวน 20 คน
3. สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	จำนวน 29 คน
4. สมาชิกกลุ่มส่งเสริมอาชีพ	จำนวน 45 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล โดยแบบสอบถามจัดแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเพื่อข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อาชีพ/เวลาว่าง ระยะเวลาที่พักอาศัยในพื้นที่ ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม และการได้รับข้อมูลข่าวสาร

1.1 อาชีพและรายได้ต่อเดือน

- อาชีพหลัก คือ รับราชการ, ลูกจ้างโครงการบ้านโป่งฯ, ค้าขาย, รับจ้างทั่วไป

และเกษตรกรรม

- รายได้จากอาชีพหลักต่อเดือน
- อาชีพรอง คือ ค้าขาย, เกษตรกรรม และรับจ้างทั่วไป
- รายได้จากอาชีพรองต่อเดือน

1.2 ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในหมู่บ้านโปงกီးปี

1.3 ระยะเวลาที่เป็นสมาชิกกลุ่มเป็นเวลากี่ปี

1.4 การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอนุรักษ์ทรัพยากรฯ ได้แก่ วิทยุ, โทรทัศน์, หนังสือพิมพ์ และอื่น ๆ ที่ได้รับประโยชน์จากโครงการ

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเพื่อรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับการได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ป่าไม้ ดิน และแหล่งน้ำ จำนวน 15 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นระดับคะแนน 1-10 คะแนน

ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการได้รับประโยชน์จากโครงการพัฒนาบ้านโปง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน 10 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นระดับคะแนน 1-10 คะแนน

ตอนที่ 4 เป็นข้อคำถามเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านโปง ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 15 ข้อ ประกอบด้วย การตัดสินใจ การดำเนินงาน การได้รับประโยชน์ และการประเมินผล

ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านโปง ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้ศึกษาได้ออกแบบสอบถามโดยประยุกต์ใช้แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ของ Likert ซึ่งมีคำตอบให้เลือก คือ 5 ครั้ง/ปี ได้ 3 คะแนน 3-4 ครั้ง/ปี ได้ 2 คะแนน 1-2 ครั้ง/ปี ได้ 1 คะแนน และไม่รวมกิจกรรมได้ 0

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างแบบสอบถามในการศึกษาครั้งนี้ มีขั้นตอนการสร้างและพัฒนาแบบสอบถาม ดังนี้

1. กำหนดเนื้อหา และตัวชี้วัด โดยศึกษาจากแนวความคิด ทฤษฎี วรรณกรรม ตำรา เอกสารอ้างอิงต่าง ๆ งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

2. นำเนื้อหาและตัวชี้วัดที่ได้มาประยุกต์เป็นคำคำถาม ซึ่งศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติมจาก วรรณกรรม ตำรา เอกสาร งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ เสร็จแล้วนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปหาความสัมพันธของเนื้อหา โดยผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

2.1 นำแบบสอบถามเสนอประธานที่ปรึกษางานวิจัย พิจารณาตรวจสอบความชัดเจน ความเหมาะสมของเนื้อหา และนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.2 นำแบบสอบถามเรื่อง ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านโป่ง ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไปทดลองใช้กับประชาชนบ้านโป่งที่ไม่ใช่ กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 20 คน

2.3 นำแบบทดสอบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านโป่งฯ ตามเกี่ยวกับการตัดสินใจ การดำเนินงาน การได้รับประโยชน์ และการประเมินผล จำนวน 15 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ 4 คำตอบ ตามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 4 ระดับ คือ มีส่วนมากกว่า 5 ครั้ง/ปี ได้ 3 คะแนน 3-4 ครั้ง/ปี ได้ 2 คะแนน 1-2 ครั้ง/ปี ได้ 1 คะแนน ไม่ได้ส่วน ได้ 0 คะแนน แล้วนำไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรความเชื่อมั่นแบบเอลฟาของคอนบาค Cronbach (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \sum \frac{s_i^2}{s^2} \right]$$

เมื่อ	α	หมายถึง ค่าความเชื่อมั่น
	n	หมายถึง จำนวนข้อของแบบสอบถาม
	S_i^2	หมายถึง คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ
	S^2	หมายถึง คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เกี่ยวกับกระบวนการในการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านโป่งฯ การตัดสินใจ .8528 ดำเนินงาน .8660 การได้รับประโยชน์ .7652 การประเมินผล .7836 นับว่าอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง เป็นที่ยอมรับได้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้ศึกษารวบรวมด้วยตัวเองและผู้ช่วยนักวิจัย ซึ่งใช้เวลาในการดำเนินงานทั้งแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูล ประมาณ 1 เดือน ตามจำนวนที่กำหนดไว้ จำนวน 120 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์โดยระบบคอมพิวเตอร์ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows โดยมีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในบ้านโปง ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม และการได้รับข้อมูลข่าวสาร โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วยการแจกแจงความถี่ และการกระจายร้อยละ

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการได้รับประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนำมากระจายร้อยละ คำนวณหาค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ข้อมูลเกี่ยวกับการได้รับประโยชน์จากโครงการพัฒนาบ้านโปง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ นำมากระจายร้อยละ คำนวณหาค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วม ได้แก่ การตัดสินใจ การดำเนินงาน การได้รับประโยชน์ และการประเมินผล นำมากระจายร้อยละ คำนวณหาค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. การทดสอบสมมติฐาน เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านโปง ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5.1 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง อาชีพหลัก ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ และระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม กับระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านโปง ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วิเคราะห์ด้วยสถิติ ANOVA (One-way Analysis of Variance)

5.2 ความสัมพันธ์ระหว่าง การได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการได้รับประโยชน์จากโครงการพัฒนาบ้านโปง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ กับระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านโปง ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วิเคราะห์ด้วยสถิติ สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

เกณฑ์การประเมินผล

1. เกณฑ์การพิจารณาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านโปง ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยที่คำนวณ อาศัยหลักของ Millers

กำหนดขนาดของชั้นระดับการมีส่วนร่วม 4 ระดับ ดังนี้

ค่าระดับเฉลี่ยระหว่าง	2.26 - 3.00	มีส่วนร่วมมาก
ค่าระดับเฉลี่ยระหว่าง	1.51 - 2.25	มีส่วนร่วมปานกลาง
ค่าระดับเฉลี่ยระหว่าง	.76 - 1.50	มีส่วนร่วมน้อย
ค่าระดับเฉลี่ยระหว่าง	.00 - .75	ร่วมน้อยมาก

2. เกณฑ์การพิจารณาระดับการได้รับประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ป่าไม้ ดิน และแหล่งน้ำ จำนวน 15 ข้อ และการได้รับประโยชน์จากโครงการพัฒนาบ้านโป่ง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน 10 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นระดับคะแนน 1 - 10 คะแนน เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยที่คำนวณ อาศัยหลักของ Millers กำหนดขนาดของชั้นระดับการได้รับประโยชน์ 4 ระดับ ดังนี้

ค่าระดับเฉลี่ยระหว่าง	7.51 - 10.00	ได้รับประโยชน์มาก
ค่าระดับเฉลี่ยระหว่าง	5.01 - 7.50	ได้รับประโยชน์ปานกลาง
ค่าระดับเฉลี่ยระหว่าง	2.51 - 5.00	ได้รับประโยชน์น้อย
ค่าระดับเฉลี่ยระหว่าง	0.00 - 2.50	ได้รับประโยชน์น้อยมาก